

Teuvo Tulio (1912–2000) on suomalaisen elokuvan erikoisimpia ja värikkäimpiä hahmoja – legenda jo eläessään, unohdettu taituri ja suuri arvoitus samassa persoonassa. Tulion (alun perin Theodor Tugai) sukujuuret ovat Latviassa, jossa hän vietti lapsuutensa isovanhempiensa maatilalla. 1920-luvulla hän muutti äitinsä kanssa Helsinkiin. Nuoruudessaan Tulio nousi maineeseen näyttelijänä. Hän esitti pääosia ystävänsä Valentin Vaalan kanssa tehdyissä elokuvissa (*Mustat silmät* 1929, *Mustalaishurmaaja* 1930, *Laveata tietä* 1931, *Sininen varjo* 1933). Rudolph Valentinon hengessä Tulio esitti tummaveristä hurmuria.

1930-luvulla Tulio tunnettiin lahjakkaana tulokkaana. Adams-Filmin suojissa valmistunut debyytti *Taistelu Heikkilän talosta* (1936) ja sitä seuranneet *Nuorena nukkunut* (1937) sekä *Kiusaus* (1938) esittelivät yleisölle uuden ohjaajan. Jälkipolvilta nämä elokuvat ovat kadonneet, niiden viimeiset kopiot tuhoutuivat tulipalossa 1950-luvulla. Tulion ura itsenäisenä tuottajana ja ohjaajana sai lennokkaan alun 1938 Linnankoski-sovituksen *Laulu tulipunaisesta kukasta* myötä. Koskenlasku - ja rakkauskohtaukset toivat esille Tuliolle ominaisen, kiihkeän melodraaman. Sitä seurasivat Tulion ainoa komedia *Vihtori ja Klaara* (1939) ja viimeiseksi maalaisdraamaksi jäänyt *Unelma karjamajalla* (1940). Kirkkaimmillaan Tulion tähti loisti sotien jälkeen, jolloin hän nousi maineensa huipulle. Kohuttujen ja kiistelyjen draamojen *Sellaisena kuin sinä minut halusit* (1944), Regina Linnanheimon tähdittämät *Rakkauden risti* (1946) ja *Levoton veri* (1946) aikoihin Tulio oli menestyvä ohjaaja-tuottaja, joka osasi herättää sekä yleisön että median mielenkiinnon.

Tulion visuaalista tyyliä pidettiin suomalaisittain ainutlaatuisena, toisaalta hänen melodraamojensa kiihkeyttä ja kliseisiä ratkaisuja vierastettiin. *Intohimon vallassa* (1947) ja *Hornankoski* (1949) aloittivat vaiheen, jossa Tulio alkoi yhä enemmän versioida ja kopioida omia töitään. Harrastamansa kierrätyksen myötä häntä alettiin pitää itseään toistavana liioittelijana. Regina Linnanheimon dramaattinen esiintyminen muistinsa menettäneenä naisvankina elokuvassa *Rikollinen nainen* (1952) ja vanhoja teemoja toistanut *Mustasukkaisuus* (1953) olivat ajamassa Tuliota yhä syvempään paitsioon. Linnanheimon käsikirjoittama, naisen alkoholismia kuvannut *Olet mennyt minun vereeni* (1956) päätti käytännössä Tulion uran - vain hieman yli 40-vuotiaana. Silloin hän oli kaikkien, niin yleisön kuin kriitikoidenkin hylkäämä.

Vaivoin valmistunut ja sensuuriin hampaisiin joutunut *Sensuela* (1973) oli katastrofi, jonka myötä Tulio vetäytyi lopulliseen hiljaisuuteen. Hänen arvonsa omaperäisenä elokuvantekijänä alkoi palautua 1980-luvulla. Vaikka uusi sukupolvi löysikin jälleen hänen ainutkertaiset elokuvansa, ei arvoitukselliseksi erakoksi muuttanut Tulio enää suostunut astumaan julkisuuteen.

TULIO
ESITTÄÄ

SUOMEN ELOKUVA-ARKISTO

